

St. Olaf.

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porto iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianas og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olafs Trykkeri, Akersveien nr. 4, Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 øre pr. petilinie.

Vore ærede abonnenter i Norge udenfor Kristiania, i Sverige og Danmark, Tyskland, Østerrige og Luxemburg bedes fornye sit abonnement igjennem posten snarest. Abonnenterne i Kristiania og i andre laude end de ovennævnte, der ikke har afbestilt det inden den 1ste januar, betragtes fremdeles som abonnenter.

Politisk oversigt.

Flere franske biskoper har henvendt sig til den **hl. stol** for at erfare, hvorledes de har at stille sig til republikken. Statssekretæren har i en skrivelse svaret: „Hverken i sin forfatning eller lære indeholder den katholske kirke noget, der er imod nogensomhelst statsform, da enhver saadan kan skabe og verne om en meget god tilstand i staten, naar den anvendes med retfærdighed og klogskab . . . Kirken er hævet over de vekslende regjeringsformer, over partitvist og partiagitation og har fremfor alt religionens fremgang og sjælenes vel til maal . . . Hvorsomhelst religiøse grunde kræver det, og ingen retfærdig og særegen grund lægger hindring i veien, der er det billigt, at de troende befatter sig med statens opgaver, forat de ved sin iver og indflydelse kan bevirke, at dens indretninger og love bliver ordnede med retfærdighed som rettesnor, og at religionens aand og velgjørende indflydelse trænger ind i hele statsmekanismen.“ Derpaa opfordres biskoperne til at slutte sig sammen i endrægtighed og katolikkerne til at slutte sig fast til biskoperne for, med tilsidesættelse af al partiaand, at virke samlede henimod det ene maal at gjøre den franske republik til en fuldtud kristelig stat.

Det **franske** kammer har nylig vedtaget at negte de fleste religiøse ordener den moderation, de hidtil har havt i reisebefordring, og som mangfoldige andre, baade civile og militære, har. — Som følge af den fortsatte undertrykkelse og chikanering tales der om, at flere kommuniteter vil vende Frankrige ryggen og nedsette sig i udlandet, deriblandt ogsaa de barmhjertige søstre. — I Paris's municipalraad har atter spørgsmaalet om sygepleien paa hospitalerne været gjenstand for heftige debatter. Raadets radikale flertal har som bekjendt for flere aar siden sat igjennem, at alle barmhjertige søstre og andre medlemmer af geistlige ordener, der paa en fortrinlig maade udfører sygepleietjenesten, blev opsagte, og „verdslige“, uøvede kræfter satte i deres sted. Forgjæves protesterede næsten samtlige

læger derimod; municipalraadet bevilgede store summer til at gennemføre denne laicisation af hospitalerne og rekonvalescenthjem. I de aar, der er hengaaede, siden denne „reform“ blev indført, har der lydt klage efter klage ikke blot over den slette sygepleie, men over underslæb og misligheder af enhver art i hospitalsvæsenet. Denne sag er atter bragt paa tale i municipalraadet. Et af de radikale medlemmer var saa ærlig at tilstaa, at alle disse klager var vel begrundede, at de syge blev slet passede, og at der herskede den største vilkaarlighed med hensyn til den egentlige forpleining med levnettsmidler, ja at der fandt store underslæb sted. Han kunde dog ikke indrømme, at man derfor burde gjenindføre den ældre sygepleie med barmhjertige søstre og medlemmer af geistlige ordener. Der burde kun indføres et skarpere tilsyn og udnævnes et større antal inspektører og revisorer. Et pariserblad bemærker hertil: Dette forslag minder os om pariserkommunens vaabenfabrik i 1871; i denne var der ansat ti inspektører for hver fem arbejdere, som desuden skulde bevogte hverandre indbyrdes. En moderat republikaner har fremsat forslag i deputeretkamret om, at de barmhjertige søstre og andre medlemmer af de geistlige ordener skulde gjenindsættes som sygepleiersker ved hospitalerne. Indenrigsminister Constans anbefalede imidlertid at beholde de „verdslige“ sygepleiersker, og derved blev det.

Luxemburgs nye storhertug, prins Adolf af Nassau, har holdt sit indtog i hovedstaden. Befolkningen har givet ham en hjertelig modtagelse. Foran slottet afsang mængden folkesangen, der har faaet til omkvæd: „Wir wollen keine Preussen sein.“

Kongen af **Belgien** har feiret sit 25-aarige regjeringsjubilæum. — En forfatningsændring vil komme til behandling i kamret og vistnok gaa igjennem.

Det **tyske** forbundsraad har ophævet forbudet mod indførsel af kvæg fra Østerrige, men tillige overladt de enkelte stater at aabne sine grænser for indførselen. — Man vil forhøje indførselstold paa arrak, kognak og rum. — Siden Stöcker har mistet sin ansættelse som

luthersk hofprædikant, har han forandret det hidtidige navn paa sit politiske parti, nemlig „kristelig-socialt parti“, til „social-monarkiske parti“.

Det i Köln samlede preussiske episkopat har tilstillet statsministeriet en fællesskrivelse mod det nye skolelov-forslag.

Rusland anlægger sig en isfri havn i Kola. — Til udenlandske protester mod jøde-„forfølgelser“ vil ikke blive taget hensyn; det er et indre russisk anliggende. Dette stemmer med, at Bismarck i sin tid erklærede forfølgelsen af katolikker (græsk-unerte) i Rusland for et indre anliggende.

Ungarns primas, kardinal Simor, havde samlet sine biskoper for at faa afgjort, hvordan man skal optræde i den strid, kirken fører med staten angaaende daaben indenfor blandede egteskaber.

Italien har faaet sig en ny finansminister, Grimaldi, men det er kun et personsskifte uden betydning. Ogsaa krigsministeren ventes at ville gaa af.

Paa den spanske besiddelse Karoline-øerne har de indfødte reist en opstand, der almindelig antages at være fremkaldt ved de protestantiske, amerikanske missionærer, som derfor er bortbragte af et amerikansk skib. Opstanden er nu kuert, men spanierne har 28 døde, foruden den afdeling soldater, der ved opstandens begyndelse ihjelsloges.

Den troppestyrke, som har holdt **Irland** besat, er mindsket med 5000 mand. — For Parnell ser det lidet lystigt ud. Edinburgherne har frataget ham hans værdighed som æresborger. Kardinal Manning har erklæret sig enig med den skrivelse, samtlige Irlands 22 erkebisper og bisper har ladet oplæse i kirkerne, og i hvilken de erklærede, at „det katholske Irland, saa fremragende ved sin dyd og sit selskabelige livs renhed, vil ikke tage imod en mand som sin fører, der er saa vanæret og fuldstændig uværdig til kristelig tillid“. Og sluttelig har man kastet ham kalk i øinene, saa han med nød slap at blive blind.

I **Sydvest-Afrika** har der i Manicalandet været et alvorligt, væbnet sammenstød mellem portugiserne og englænderne angaaende hvem der har ret til landet. Hver part skyder skylden paa den anden.

I **Siam** søger Tyskland med held at vinde indflydelse, og der forhandles om afstaaelse af et stykke land til kul- og oplagsstation.

Indianernes dygtigste høvding, Sitting-Bull, er dræbt; i kampen faldt der flere indianere end amerikanere.

Folkebibelen koster 1,50 kr., ikke 1,00 kr., som den hidtil har staaet i boglisten for.

Gudstjenesten i St. Olavs kirke.

Søndag den 21de december. Kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 andagt med katekese.

Torsdag, **juledag**: Kl. 6 levitmesse med prædiken. — Kl. 7—9 stille messer. — Kl. 10 pontifikalmesse med prædiken. — Kl. 5 festandagt med prædiken.

Fredag, 2den juledag: Kl. 8 stille messe. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 andagt.

1ste juledag fælleskommunion for *Maria-foreningen*.

2den juledag fælleskommunion for *unglingeforeningen*; efter andagten generalforsamling.

St. Halvards kapel, Urtegaden 29.

Søndag: Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 4½ andagt med katekese.

Torsdag: Kl. 6 høimesse med prædiken. — Kl. 7—8 stille messer. — Kl. 4½ festandagt med prædiken.

Fredag: Kl. 8 stille messe. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 4½ andagt.

Onsdag er faste- og abstinensdag.

Ugekalender.

Søndag den 21de, 4de søndag i advent (Epist.: I Kor. 4, 1—5; evang.: Luk. 3, 1—6). — Mandag. Thomas, apostel og martyr. — Tirsdag. Ferialdag. — Onsdag. Juleaften. — Torsdag. **Juledag** (Epist. I.: Tit. 2, 11—15; II.: Tit. 3, 4—7; III.: Hebr. 1, 1—12; evang. I.: Luk. 2, 1—14; II.: Luk. 2, 15—20; III.: Joh. 1, 1—14). — Fredag. Stefan, diakon og martyr (Læst: Ap. gj. 6, 8—10 og 7, 54—60; Evang.: Matth. 23, 34—39). — Lørdag. Johannes, apostel og evangelist.

Søndag den 28de. De uskyldige børn i Betlehem.

Jul.

Det er en stor høitidsdag, som vi idag i aandens enhed feirer, og den, som bringer størst høitidsfølelse ind i vore hjerter, hvorved den bevidner sandheden af den hl. Krysostomus's ord, der for 1500 aar siden kaldte julen „alle kristelige festers moder og kilde“. Ned daler englens fra lysets boliger for at udsynge os den længselsfuldt ventede nyhed: „Se, jeg forkynder en stor glæde; eder er idag en frelser født (Luk. 2, 10).“

Jorden har biet længe paa denne sang; thi til den stod alle folks forlængsel efter Haggai spaadom (Hagg. 2, 8). Verden laa og sukede i sin elendighed, knuget af syndens tunge lænker, nedtrykt af djævelens jernaag, som den ikke mægtede ved egen hjælp at afryste. „Lad os sønderrive hans baand og kaste hans aag fra os (Salm. 2, 3)!“ det kunde de sige om Gud; men om Satan formaaede de det ikke. Og derfor maatte Han, hvis baand de i uforstand havde sønderrivet, og hvis aag de havde bortslængt, Han maatte selv hjælpe dem til at hele baandene og faa aaget paa nakken igjen: kjærlighedens baand, det søde aag, den lette byrde. Denne overbevisning havde Gud nedlagt i menneskeslegtens barm ved forjættelsen i Edens have, og gennem aarhundredernes løb og hedenskabets ugudelighed havde Han holdt den i live, om end kun svagt aandende, i folkens bryst, idet Han ikke nænnede at overskjære ganske sine vanartede børns livstraad, at sønderbryde det knækkede rør og slukke den rygende tande (Is. 42, 2).

Nu maatte fredsfyrsten komme; thi kongespiret var veget fra Juda (I Mos. 49, 10); borgertvist og sletthed havde bragt magten over jødeland i fremmedes hænder, da Pompejus gjorde landet skatskyldigt. Herskerstaven var kommen til Rom, det fjerde og sidste af Daniels mægtige riger, som reiste sig paa det babyloniske, det medisk-persiske og det macedoniske

verdensriges ruiner (Dan. 2, 40), og som skulde vige pladsen for Kristi rige, for kirken, der maatte sprænge hedningestaten. De 69 aarsuger siden Artaxerxes Langhaand gav Nehemias lov at reise Jerusalems mure, ved hvis udløb den salvede skulde offentlig fremtræde, de var snart omme. Støttet paa ældgammel overlevering ventede man Messias ved aaret 4000, og var 4004 kommet. Hvad under altsaa, at jøder og samaritanere venter paa Frelseren, at hedningefolkene i øst og vest længes efter Ham som henvisnende blomster efter skyer og regn? Og se, tidens fylde er oprunden og kommen den salige midienat, Vorherre Han lod sig føde.

Lad os gaa lidt ind paa den store hemmelighed om Ordets mandvordelse, som er menneskeforstanden ufattelig!

Gudfader sendte sin søn til verden; „saaledes har jo Gud elsket verden, at Han har givet sin søn, den enbaarne (Joh. 3, 16).“ Dog var ogsaa Ordet og Helligaanden medvirkende. Hvad nemlig Gud virker udenfor sig selv, er den samlede Trefoldigheds verk, efterdi kun én er den guddommelige natur, hvis egenskaber er den guddommelige godhed, visdommen og magten, af hvilke Guds gjerninger udspringer. Men retsom naar én ifører sig en dragt ved tvende andres bistand, kun hin ene bliver paaklædt, ihvorvel de to andre ogsaa klæder ham paa; saaledes blev kun Ordet eller den anden person i Treenigheden kjød og iførtes menneskenaturens klædebon.

Da nu Kristus skulde være sandt menneske, paatog Han baade legeme og en med fornuft og fri vilje udrustet sjæl. Men som syndens allerhadskeste avindsmand kunde Han ikke iføre sig en syndpletet manddom. Sit legeme dannede Han af en kvinde, der var jomfru legemlig talt og jomfru ikke mindre paa sjælen, idet djævelen aldrig tillodes at plette den ubesmittede undfangne med nogensomhelst synd. Dette legeme var af en herlig, mandig skjønhed, saa salmisten synger: „Du er meget smukkere end menneskenes børn (Salm. 44, 3).“ Og hvilken sjæl! Som Guds mesterverk udgik den af hans skaberhaand, overøst med den høieste naadefylde, og nød fra livets første øieblik af beskuelsen af Gud. Smuk, uskyldig og ren som den var ingens sjæl; selv ikke Marias, eftersom den skulde have været plettet af synd, var alt gaaet sin sedvanlige gang; ja ikke engang vore stammeforældres sjæl, som dog ikke skulde have havt arvesynden; nei end ikke de, for de kunde synde. Kristus derimod nedstammede ikke fra Adams sæd; thi „hvem kan opregne hans slegt (Is. 53, 8)“? og synden var følgelig ikke hans arvelod.

Hans sjæl var bleven Guds, og derfor kunde den ikke synde, men skjønt fri, stod dens vilje i mest fuldendt overensstemmelse med den guddommelige vilje.

Med denne uforlignelig fuldkomne menneskenatur indgik Ordet saa inderlig en forening, at ligesom sjæl og legeme i os kun danner én person, saaledes udgjør menneskenaturen, som Ordet paatog, kun én person med samme, hvilken vi kalder Gud-mennesket. Det gik hermed paa en lignende maade, som naar et stykke jern har været lagt i essen og tages aldeles glødende ud igjen: man ved knapt, om man skal kalde det ild eller jern, saa nøie en forbindelse har de to indgaaet, uden at dog nogen af dem har tabt sin naturs eienommelighed og egenskaber. Paa lignende vis er idag Gud bleven menneskevorden og mennesket gudvorden i Jesu-barnet, uden at derved nogen af de to naturer har lidt afbræk.

En og anden vil maaske indvende: var der i Gud-mennesket blot én person, saa maatte Kristus være allestedsnærværende. Der er imidlertid et billede, som helt vel giver os et begreb om forholdet mellem Kristi manddom og guddom. Tænk dig engang en stor svamp midt i havet: foroven, forneden, udvendig, indvendig, overalt har den vaudet, men skjønt hver pore er gennemtrængt deraf, bevarer den sin særlige natur og vandet sin. Og hvorvel svampen selv er aldeles gennemtrukken af havvandet, saa fylder den dog langt fra oceanet, som er altfor vidtskrakt og dybt til at kunne indesluttet i en svamp. Havet betyder vor frelsers guddommelige natur og svampen den menneskelige, der blev saa aldeles gennemtrængt og tagen i besiddelse af den guddommelige, at overalt, hvor Kristi legeme eller sjæl er, der er hans guddom ogsaa; medens Han derimod omvendt ikke er allestedsnærværende, forsaavidt Han er menneske, da Han som saadant er og bliver en endelig skabning.

Hvorfor skede mon saa stort et vidunder? Inden Guds søn lod sig føde, havde menneskene tabt salighedens overnaturlige maal af sigte; som umælende løb de efter dette livs nydelser eller efter timelig glans og storhed og hengav sig til sligt. Men vor frelser vilde føre os tilbage til maalet; derfor kalder Han sig veien, sandheden og livet (Joh. 14, 6). Og som eneste middel til at vandre denne eneste salighedsvei opstiller Han sin efterfølgelse: „Lær af mig!“ Hvad er det da, vi skal lære af Kristus? Ja hvorfor kom Han til os idag og boede iblandt os hele 33 aar?

Fra den stund, hans velsignede sjæl blev skabt, saa Han i det evige forsyns bog svøbeslagene, næveslagene, naglerne, tornene, kort sin hele lidelse. Men

langt fra at lade sig skræmme underkastede Han sig frivillig det hele og var neppe født, før Han berøvede sig alle livets bekvemmeligheder og beholdt kun, hvad Han ikke kunde undvære. Og saaledes ser vi Guds søn, verdensbeherskeren, som fattigt barn med klude svøbt i krybbe lagt, uanset i et ringe staldrum.

Fra sit første øieblik nød hans sjæl beskuelsen af Guds herlighed, og desuagtet vilde Han ikke unddrage sjælen saa lidt som legemet fra at lide. Vel forudsaa Han altid angsten, bedrøvelsen, krænkeheden, Han skulde føle; hver forbandelse og gudsbespottelse, som aarhundrederne vilde udstøde imod Ham, lød grant for hans øre; men skjønt Frelseren gjøs over vor ondskab, gjøs Han ikke tilbage for at taale den og derved redde os. Thi Han viste os veien til efterfølgelse. Ved ord og daad belærtes vi om maadehold og forsagelse, hvor det gjælder om, hvad der hører verden til; den skal vi med ringeagt træde under fødder med samt dens goder og alt, hvad den skatter høiest, undtagen forsaavidt det tjener os som middel til at komme Gud mere nær: jeg er skabt til noget ædlere! Forsagelse i det ydre, forsagelse navnlig i det indre ved en frivillig berøvelse af jordisk trøst og glæde.

Men forsynets bog, i hvilken Frelseren læste sine kvaler, bar den titel: Guds hl. vilje. Og derfor vedblev Han hele livet igjennem kun at læse i den for at bestyrke sig, og trolig udførte Han, hvad der stod skrevet. Thi, siger Kristus selv, „jeg er kommen ned af himmelen, ikke at jeg skal gjøre min vilje, men hans vilje, som mig udsendte (Joh, 6, 38).“

O, hvor lyksalige vi, om vi efterligner Ham i fornegtelse af vore tilbøieligheder som af vor egen vilje! Lad os sige til Ham: „Min Jesus! Paa denne hl. juledag, her ved din krybbe indvier jeg mig ganske til Dig. Jeg indridser dit skjoldmerke dybt i mit hjerte: uskyldighedens hvide kors og trofasthedens blaa kors i selvfornegtelsens og kjærlighedens røde bund. Ikkun i Dig jeg min glæde vil have; Dig, Jesus, ene jeg vil høre til. Bort, taabelige forlystelser, som adspredde mig sindet; bort, udskeielser, som bringer forraadnelse i min sjæl! Fra nu af er jeg Guds trofaste og udkaarne ridder; som en egte katolik vil jeg leve til sidste aandedræt — min frelsers korsbanner tro gennem modgang og medgang.“ Se, da fødes Jesusbarnet idag ogsaa i vore hjerter og fylder dem med en fryd, saa enhver maa strømme over deraf og ikke noksom kan give andre haandtryk med ønsket om

en glædelig og velsignet jul.

Menneskenaturens længsler.

Filosofisk-religiøse overveielser.

Oversat og bearbejdet af pastor Hoffeldt-Houen.

(Fortsat.)

XVIII.

Fri vilje.

Hvor fortrinlige evner mennesket end kan være i besiddelse af, tager vi fra ham moralsk frihed, da berøver vi ham hans værdighed, tilintetgjør hans samvittighed og frakjender ham hans ansvar mod Gud, hans pligter mod sig selv og sine medmennesker. Borttag menneskets frie vilje, og du stiller ham i tilværelsens skala paa et uendelig lavt trin, i klasse med dyrene, som forgaar, fordi de ikke har moralsk tilregnelighed; af hele den ypperlige menneskeskabning bliver kun et vrøg igjen. Fratag mennesket handlingens frihed, og du gjør ham til træl af en fremmed, tyrannisk, vilkaarlig magt; du gjør ham til en maskine. Thi mennesket uden den moralske sans er ikke længer menneske; hans sjælsstorhed, hans høie bestemmelse og endemaal er gaaet tabt.

Men kan det nogensinde lægges protestantismen til last at have bragt en saa nedværdigende lære ind i verden? Vakte da ikke reformationen frihedens aand blandt folkene? Var ikke reformatorerne netop de ivrigste forsvarere af den menneskelige frihed? Raabte ikke folket til Luther, naar denne modige forkjæmper for deres rettigheder drog gennem gaderne: „Befri os!“ Og gjorde han det ikke? Gav ikke den protestantiske religion et saa vældigt stød mod de trællelænker, som i aarhundreder havde holdt menneskaanden bunden, at de var brudte for stedse og mennesket saaledes gjengivet den oprindelige værdighed og frihed? Kan der blandt forstandige og kyndige folk være nogensomhelst tvil om dette?

Det maa ikke fortryde vore læsere at gjøre en liden pause her og med al frihed drøfte disse protestantismens djærve paastande. Det er ikke guld, alt det, som glitrer. Og aldenstund fri undersøgelse er baade vor ret og vor pligt, vil vi gjøre brug af den.

Idet vi igjen tager „reformationens nøgle“, dr. Martin Luther, for os, lad os adspørge hans skrifter angaaende menneskets frie vilje!

„Mennesket“, siger doktoren, „er ligesom et lastdyr. Sidder Gud i sadlen? da er det lydigt, lemper sig efter enhver bevægelse af rytteren og gaar, hvorhen han vil. Stiger Gud af? — da springer Satan op paa bagen af dyret, som bøier sig, giver efter og gaar, hvorhen det drives af sin nye rytters sporer og luner. Viljen har ikke valget af sin rytter og kan ikke sparke mod sporerne, som prikker den. Den er tvungen at være lærvillig, og dens lærvillighed er en ulydighed og en synd. Den eneste mulige kamp er imellem de to ryttere, Gud og djævelen, som gjør hinanden herredømmet stridigt. Og da gaar i opfyldelse salmistens ord: „Jeg er bleven som et lastdyr“¹⁾.

¹⁾ Op. Luth. tom 11, p. 1776.

Ved at læse dette klassiske sted hos „frihedens forkjæmper“ er man i tvil om, enten man skal bryde ud i latter over det latterlige, urimelige i en saadan skildring af mennesket eller give sine følelser luft i et udbrud af harme over en lære, saa yderlig nedværdigende for vor menneskenatur. Dersom mennesket er et blot mekanisk, viljeløst redskab for Gud eller er en fuldstændig djævelens træl, alt efter som den ene eller den anden af dem behersker ham, hvad er der da andet tilovers for mennesket end at fortvile eller at nyde livet, som det falder, og være ligegyldig for alt? Om muligheden af at gjøre noget som helst i retning af vort livs store endemaal kan der ikke engang være tale. Thi, siger Luther ydermere:

„I aandelige ting, som angaar Gud og vor frelse, er mennesket som en saltstøtte, som Loths hustru blev forvandlet til, som en stok og en sten, som en død billedstøtte, der hverken har brugen af sine øine, sin mund eller nogen af sine sanser eller af sit hjerte“¹⁾.

Efter dette at tale om „frihedens medfødte ret“, „sjælens adel“, „menneskenaturens værdighed“ og i samme aandedræt berømme sig af at være en protestant, en tilhænger af Luther — er det ikke at sige farvel til al sund sans og erklære sig selv for den mest overspændte sværmer? Som saadan optræder i virkeligheden historikeren lord Carlyle i sin berømte bog om „Helte og heltedyrkelse“ (heroes and hero-worship), naar han nævner Luther som den „i sandhed store mand, som hele verden og dens historie ventede paa“. Denne „store mand“ nøies ikke med at tilkjendegive sin lære, han anvender illustrationer for at gjøre den bedre forstaaet, og det af et ganske eget slags, i hans bekyndte klassiske manér.

„Fang mig, i navn og i kraft af den frie vilje, en loppe eller en lus og dræb den.“ siger han spottende i sit svar paa Erasmus's forsvar af den frie vilje, „da vil du have vundet din sag. Da vil vi komme til dig og opofre vore bønner til denne din frie viljes store gud“²⁾.

I Luthers system bliver det jo en ren forhaanelse af mennesket, at tale til ham om hans personlige ansvar, om at han har at aflægge regnskab for alle sine handlinger. Kristeligt levnet, dyder, som evangeliet paa-lægger, selvopofrelse — alt bliver kun en tom lyd. Men denne forkjæmper for friheden har endnu ikke sagt sit sidste ord. Lad os lytte til, hvorledes han fremstiller sin lære „filosofisk“ mod sin filosofiske modstander Erasmus!

„Fremfor alt“, siger han, „er det nødvendigt og nyttigt for den kristne at vide, at Gud forudser alt, hvad der sker i verden, som noget, der nødvendigvis maa ske; Han forudser, foresætter sig og handler ud af sin evige og uforanderlige vilje. Dette er den tordenkile, som kuldkaster og ødelægger den frie vilje. Lad da denne læres forkjæmpere først afverge og benegte denne lynstraale! Og saaledes følger det ugen-drivelig, at enhver menneskelig handling, uagtet det

synes, at den sker paa en kontingent eller ikke absolut nødvendig maade, og at læren om tilfældigheden kan anvendes derpaa, dog efter forsynets plan er fuldkommen nødvendig og uimodstaaelig. Derfor er det ikke fri vilje, men nødvendighed, som er det virkende princip i os.“¹⁾

Kan vi stole paa vore egne øine, paa at vi har vor fornuftige sanser i behold, naar vi ser lærdomme som disse kastede ud af den store reformator og givne til pris, ikke for en fanatisk pøbelhob, men fremsatte i et „filosofisk“ skrift for samtidens lærde? og dette skulde være evangeliets lære, den evangeliske kristendoms ugen-drivelige bekyndelse? De lyder snarere, disse Luthers ord, som en Mahomets feberfantasier, der med sin alt opslugende pantheisme tilintetgjør al menneskelig vilje- og virkekraft. Og alligevel skal det atter og atter fortælles os, og det endog af mænd, som gjælder for store tænkere, at denne Luther var den mægtige mand, hvis „lys skulde flamme som fra et vældigt fyrtaarn ud i verden, ud over aarhundredernes lange tidsrum“²⁾!

Ikke tilfreds med at benegte den frie vilje, vilde Luther have stødt den tilbage, om den havde været ham tilbudt(!):

„Hvad mig personlig angaar,“ siger han, „bekjender jeg, at hvis fri vilje blev mig tilbudt, vilde jeg ikke modtage den gave, heller ikke nogen anden, der kunde tjene mig som redskab til frelse.“³⁾

(Fortsattes.)

Fremad = tilbage.

I en bog om „Skriftemaalet“ skrev for 9 aar siden daværende stiftsprovst Kofoed-Hansen om de bevægelser, vore dage er vidne til paa kirkeligt og religiøst omraade, at mangan gang viser det sig, at „hvad en an-saa for fremskridt, i virkeligheden var tilbageskridt, hvorfor han maa beslutte sig til at gjøre tilbageskridtet til fremskridt“. Saaledes gaar det enkelte protestanter, og saaledes gaar det endog hele protestantiske tros-samfund. Et nyt eksempel foreligger, idet den engelske kirkes ritualister har gjort et nyt skridt fremad paa sin bane: at vende mere tilbage til katholsk brug og lære. Man er nemlig ifærd med at indføre brugen af vievand i kirkerne.

En korrespondent

fra Aberdeen til „Peterhead Sentinel“ skriver om den katholske kirkes geistlighed i Skotland, idet han samtidig dog erklærer sig for ivrig evangelisk protestant: „I regelen er denne kirkes prester i mange henseender de almindelige presbyterianske prester overlegne . . . Aldrig ser man dem bære pedantisk hellighed tilskue, selv om de er meget fromme.“ Korrespondenten havde gjort flere reiser i tilfældigt følge med katholske prester.

¹⁾ In Genes. c. 14.

²⁾ Wit. Ausg. Th. 6, 462.

¹⁾ De Serv. arbit. adv. Erasm. t. III, p. 170.

²⁾ Fremdeles Th. Carlyle i hans „heroes“.

³⁾ Ibid. t. I, p. 171.

Den hl. Frans af Sales

blev født paa sine fædres grevelige slot Sales i nærheden af Annecy i Savoyen den 21de august 1567. Forældrene udmerkede sig ved stor fromhed. Allerede inden hans fødsel indviede hans moder ham til Gud med bøn om, at han hellere ikke maatte se lyset, end at han skulde blive smittet af verden og begaa synd. Efterhaanden som han voksede til, formedes hans ansigtstræk med stor skønhed, og derhos fik han en gjennemtrængende aand, en udmerket hukommelse, stor beskedenhed og rige anlæg til fromhed. Med yderste omhu gav hans moder ham den første opdragelse, og da han derpaa 11 aar gammel blev sendt til Paris for at uddannes, gik sjælens, aandens og hjertets udvikling haand i haand. Inden han i 17 aars alderen blev sendt til Padova for at studere retsvidenskab, havde han aflagt Gud løfte om bestandig kyskhed, og han brød det ikke i hele sit liv. Da han efter glimrende tilendebragte studier vendte tilbage til sit hjem, havde hans fader udseet ham, stamherren, et godt parti og skaffet ham tilsagn om en ansættelse i senatet. Begge dele afviste han dog og valgte den geistlige stand. Pladsen som domprovst i Genf var just ledig, og en slegtning skaffede ham den uden hans vidende. Allerede som diakon blev han sat til at forkynde Guds ord, og folket satte stor pris paa hans prædikener; ved bøn forberedte han sig til dem. Da han var bleven prest, blev han et mønster for enhver; med forkjærlighed beskæftigede han sig med smaakaarsfolk.

Men Gud havde bestemt ham til at blive en af kirkens mest fremragende arbejdere. I Genf og andre hosliggende, Savoyen tilhørende egne havde kalvinismens vranglære faaet fod, og tillige havde de gjort sig politisk uafhængige. Hertug Karl Emanuel bragte dem atter til lydighed og bad biskopen af Genf sende prester til at virke blandt kalvinisterne. Frans af Sales og hans ovenomtalte slegtning overtog det livsfarlige hverv; det var i høsten 1594. De første, han vandt for troen, var soldaterne af slottet Allinges's garnison. Med flid og stor sagtomdighed prædikede Frans sandheden og indbød de reformerte prester til offentlig diskussion; men disse følte sig altfor svage til at turde vove det. Derimod efterstræbte de Frans selv og forfulgte de personer, som vendte tilbage til kirken. Heraf sluttede folket, at det ikke kunde være synderlig bevendt med kalvinismen. Da der tillige udbrød en pest, under hvilken de reformerte prester gav leiesvendens rolle, medens st. Frans optraadte som den gode hyrde, saa kjendte folk træet paa frugterne, og hele sogn forlod leiesvendenes lære, hele egne blev igjen katholske.

Den mest fremragende mand, st. Frans fik at gjøre med, var kalvinisternes partifører Theodor Beza i Genf. Med ham havde han 4 diskussioner, og Beza kom i saa stor tvil, at han allerede sagde: „Dersom jeg ikke er paa rette vei, beder jeg daglig Gud bringe mig paa den.“ Ved et femte møde haabede st. Frans at vinde ham helt, men genferne passede paa, saa der ikke blev noget deraf, og kort efter døde Beza.

For sine fortjenesters skyld blev Frans — skjønt

mod sit ønske, som hans ringe mening om sig selv dikterede ham, — gjort til den genfske biskops medhjælper med ret til at blive hans efterfølger. Den franske kong Henrik IV søgte forgjæves at knytte st. Frans til sit land. Da biskopen af Genf døde i 1602, forberedte st. Frans sig ved 20 dages aandelige øvelser i stille tilbagetrukkethed til bispevielsen og lagde i den tid en plan for sin levevis, som han siden aldrig veg fra. Den bestemte en fuldstændig tarvelighed i alt og delte tiden mellem bøn og arbejde. Intet arbejde ansaa han sig for hævet over. Han havde ikke nogen streng aand, og sine bodsøvelser holdt han for sig selv; hver fredag og lørdag aaret rundt fastede han.

Atter gik den hellige til kalvinisterne, og atter bar hans virksomhed store frugter. Over 70,000 hæretikere førte han i sin levetid tilbage til kirken, og ogsaa blandt katolikerne bar hans ord og eksempel stor frugt. Man tilbød ham rige indtægter og kardinalsværdighed; men hverken det ene eller det andet vilde han have; jo mindre han havde at maatte aflægge regnskab for hos Gud, des sikrere var hans frelse, sagde han. Og saa rundhaandet som han tog sig af de fattige, kunde han dog udmerket godt havt brug for større pengemidler.

Den første bog, Frans af Sales skrev, var „Korsets banner“ (L'étendard de la Croix), som forsvarer brugen af korsets tegn og den hyldest, katolikerne yder Kristi kors. Den næste var „Veiledning til sand gudsfrygt“ (Introduction à la vie dévote) eller „Philothea“. Oprindeligt var det en række gudelige breve, som han havde skrevet til en dame, hvis sjælesørger han var. Men paa venners opfordring ordnede og udgav han dem. Bogen modtoges med stort bifald overalt. Dronning Maria af Medici sendte et eksemplar til Englands protestantiske konge Jakob I., og denne følte sig i den grad løftet ved læsningen, at han spurgte sine protestantiske biskoper, hvorfor ikke de forstod at skrive saa fuldt af Guds aand. Bogen er oversat paa mange sprog og har fundet en udbredelse som Thomas af Kempens „Kristi efterfølgelse“. Et slags fortsættelse „Traité de l'amour de Dieu“, der omhandler de høieste grader af kristelig fuldkommenhed.

Altid havde Frans af Sales under sin utrættelige virksomhed sjælenes vel for øie. I 1610 stiftede han en nonnecorden under titelen „Marias besøgelse“, som fandt stor udbredelse. Men den blev ogsaa et vaaben imod ham. En slet person, hvem st. Frans havde berøvet hans konkubine ved at kalde hende til anger og bedring, efterlignede hans haandskrift og tilskrev med hans navn den nævnte kvinde et brev, som maatte vanære ham. Verden, der altid har elsket skandaler og bider sig fast overalt, hvor den finder smuds, skjældte biskopen for en hykler og forklarede overensstemmende dermed grunden til, at han havde oprettet en nonnecorden, hvis hoved-sjælesørger han selv var. Den hl. biskop taug fuldstændigt til bagvaskelsen og mente, at Gud vilde nok rense hans gode navn; to aar efter skede det dog først, da nemlig ophavsmanden paa sin

dødsseng i manges paahør erklærede sig for skyldig i den nedrige hevn.

Aarene gik, og helbredden gik, men fliden tog ikke af, kjærligheden til Gud og sjælene tog til; han var alt for alle. I 1622 følte han døden nærme sig, efter hvilken han tidt havde længtes. Han prædikede juleaften og 1ste juledag, men 2den juledag indfandt der sig apoplexi, som tog til dag for dag. Fredelig og glad beredte han sig paa øieblikket, der skulde forene ham med Den, han elskede, og hensov ved fuld bevidsthed den 28de december. I 1661 blev han erklæret for salig og kanoniseredes fire aar efter. Hans fest blev sat til den 29de januar, som var dagen for overførelsen af hans lig til Annecy, hvor det blev bisat. Han er en af de hellige, til hvem kjærlighed og andagt blomstrer hos kristenfolket.

Exkommuniceret.

Astronomen Johan Kepler, Tycho Brahes medarbejder, var en from kristen, men protestant. Han havde studeret theologi og gjorde brug af den protestantiske grundsætning om fri forskning. Derved kom han til den erkjendelse, at det ikke er sandt, at Kristi legeme er allestedsnærværende. Som følge deraf blev han stængt ude fra nadveren og ekskommuniceret af den lutherske prest i Linz, pastor Hizler. Han ankede til konsistoriet, men forgjæves.

Til ekskommunikationen bidrog ogsaa Keplers stilling til den gregorianske kalender. Denne er jo nu antagen i hele den civiliserede verden som det bedste middel til at regulere tidsregningen. Kepler saa klart dens fordele og var uhildet nok til ikke at mene, at hvad der er katholsk, duer ikke. Anderledes det protestantiske fakultet i Tübingen, af hvilket Hizler var en elev. Dette erklærede nemlig, at da paven ikke var hyrde i den evangeliske kirke, men selve Antikristen, saa skulde man ogsaa afvise hans kalender. „Skulde det lykkes ham at kaste os kalenderen om halsen under vor keiserlige majestæts navn og autoritet, saa vilde han ogsaa faa os bundet en strikke om hornene, saa vi ikke ret længe kunde verge os mod hans tyranni i Guds kirke.“

En protestantisk ekskommunikation fra de sidste dage meldes fra Vexiø, idet der nemlig af presteskabet er negtet kristelig begravelse til regimentsskriver Nilsson, fordi han tilhørte ligbrændingsforeningen. Hans lig skulde derfor bringes til Stockholm og jordfæstes.

Protestantismen

tæller blandt sine mange velsignelser ogsaa den at have givet hvermand lov til at granske og gruble i religionssager paa egen haand samt at have unddraget folk den „trældom“, som det pligtmæssige private skriftemaal og den deraf følgende lydighed mod en sjælesørger paalægger.

Hvortil denne forstandens og viljens „frigjorthed“ — eller rettere sagt tøilesløshed — fører, derom vidner daarekisternes statistik. Nye og sørgelige eksempler føier sig stadig til de ældres række.

Saaledes berettes der den 9de fra Bodø:

„Den 25-aarige husmandssøn Edvard Eriksen, Kongsvig, Lurs prestegjeld, dræbte den 5te december i sindsforvirring (religionsskrupler) sin moder og 2 smaa søskende. Det lykkedes faderen, hvis pulsaare den sindssyge havde overskaaret, at undfly til sin nabo, der boede et længere stykke borte, og blev der foreløbig forbundet, indtil lægen ankom.“

For et par uger siden læstes følgende i de henværende aviser:

„En afskyelig tildragelse fandt sted søndag 23de november i Lurs sogn. Den 20-aarige Halvord Hansson fra Torbol overfaldt paa hjemveien fra kirken den 16-aarige pige Mathilde Johannesdotter, der er i tjeneste hos skolelærer Asklund. Han tilføiede pigen flere svære slag i hovedet, hvorefter han flere gange hoppede op paa hendes bryst og sparkede hende stygt. Pigens liv svæver i fare. For retten forklarede Halvord, at han ikke havde baaret noget nag til pigen; men saavel før som efter gudstjenesten havde staaet for ham, at han maatte udføre — djævelens verk.

Man antager, at han lider af religiøst vanvid.“

En anden sørgelig tildragelse meddelte „Mrgbl.“ den 14de novbr. f. a.:

„En forpagter i Råby-Rönö sogn, Lars Fredrik Eklund, 64 aar gammel, myrdedes igaar aftes (3: 11te novbr.) af sin 32-aarige søn, Gustav Albert Eklund, med en økse. Hovedet er halvveis skilt fra kroppen, venstre side af ansigtet kløvet, og paa kroppen er flere gabende saar. Morderen viser intet tegn til anger og siger, at han er opfordret til mordet af englens og jomfru Maria.“

Sidste vinter havde aviserne ogsaa en rystende begivenhed af religiøs art at meddele:

„Søndag 5te januar 1890 prædikede emiser Rittedal i Fossand kirke. En ca. 45 aar gammel mand, Gutorm Espedalen, der overvar tjenesten, blev straks derefter angreben af religiøst vanvid. Manden blev borte og uagtet søgning ikke gjenfunden og findes neppe ilive. Da Rittedal er en af de krasseste talere, der stadig kredser om helvedes baal og pine, er vel dette hovedaarsagen til, at den mand blev saa hysterisk angreben, at han tabte forstanden.“

Til de anførte skal vi endnu kun føie en tragedie fra de allersidste dage:

„En bonde i Finland ved navn Heikke Kurkela har dræbt sin kone med tre knivstik i brystet før at hjælpe hende ind i himlen, før portene blev lukkede. Selv er han hjulpen ind i et sindssygehus.“

Indenlandske efterretninger.

Udvandring. Forrige fredag afgik med „Angelo“ 12, med „Island“ 16 udvandrere.

Soulykker. Bark „Vesterbotten“ af Fredrikstad er forlist vestenfor Skotland. Bark „Haldis“ af Fredrikshald er strandet ved Kragerøholmen. Mandskaberne er reddede. — Ved Kristianssund er en notbaad forlist i storm med 4 mand. — Bark „Brage“ er forladt i Atlanterhavet; 1 mand er druknet.

Den forestaaende folketælling ved kommende aarsskifte vil blive nr. 10 i rækken for Norges vedkommende: den første foregik aar 1769, den niende 1876. Ved at henlægge den forestaaende til 15 istedetfor, som reglen var, til 10 aar efter den nærmest foregaaende, har man opnaaet at faa Norges folketælling omtrent samtidig med følgende landes: Sverrige, Danmark, Finland, Holland, Belgien, Storbritannien og Irland, samt alle de britiske besiddelser i de forskjellige verdensdele, Frankrige, Portugal, Italien, Schweiz, Østerrige-Ungarn, De forenede stater og tillige flere andre lande. Saa mange vides aldrig tidligere at have havt samtidig folketælling. Det er interessant at lægge merke til, med hvor megen iver befolkningen i flere lande deltager frivillig i tællarbeidet. Med eksemplarisk expedithed har flere store byer i Tyskland udført sin folketælling i ganske kort tid. I Schweiz blev der holdt en række offentlige foredrag om arbeidets betydning, og ikke alene har pressen givet publikum, men ogsaa skolerne givet de ældre børn oplysning om sagen og tillige veiledning i at hjælpe til med listernes udfyldning. Ogsaa her i byen ønskes det, at private af interesse for sagen vil overtage et eller flere huse og drage omsorg for, at de deri nærværende personer bliver nøiagtig opførte paa mandtalslisterne. Ogsaa paa skibe i udenrigsk fart foretages tælling.

Udenlandske efterretninger.

Til erkebisp af Posen-Gnesen vil sandsynligvis militærpresten dr. Leon von Mieczowski og til biskop af Strassburg studiedirektor Fritzen blive udnævnt; den første viedes til prest i 1867.

Passionsspillene i den bairiske landsby Oberamergau har iaar indbragt henved 723,000 kr., hvoraf 267,000 gik til de medvirkende, af hvilke hovedfiguren, der repræsenterer Kristus, fik 1780 kr.; 133,000 kr. anvendes til almenyttige indretninger i landsbyen, og 160 kr. fik enhver huseier. Saa gode har indtægterne endnu aldrig været, hvad der er et bevis for, at det verdensberømte spil har interesse.

Til hjælp for udvandrere eksisterer der rundt om i Europa og Nordamerika katholske st. Rafaelsforeninger, der dog ikke samvirker. Til opnaaelse af samarbejde er der holdt en forsamling i Luzern.

Ved Bruxelles universitet blev der for kort tid siden gjort skandale af studenterne mod rektoren, professor Philipson, en preussisk jøde. Denne har nu maattet vende universitetet ryggen.

Gudsbespottelse har indbragt nordmanden redaktør Rode i Kjøbenhavn 3 × 5 dage vand og brød.

I de sidste trækninger. Gammelkatholikerne sekt, over hvis opstaaen protestanterne var saa lykkelige, fordi de troede, den skulde fremkalde et svare frafald fra den katholske kirke, har svindsot, som ingen lymfe — i form af statens beskyttelse og penge — kan helbrede. Den gammelkatholske menighed Kappel ved Rhinen, som talte 310 personer, har opløst sig; størsteparten er vendt tilbage til kirken. I menigheden Gutenbach er 60 gaaede over til „de evangeliske“.

Jodesviindel. Professor Kochs lægemiddel er blevet et optrækkermiddel i flere udenlandske lægers haand. Navnlig har en Berliner-jøde, dr. Levy, udmerket sig ved sine blodige priser. Da han blev anklaget af pressen, retfærdiggjorde han sig ikke for offentligheden — af gode grunde, men appellerede til et „æresraad“, nemlig en lægeforening, og da der i denne er 105 jøder og kun 3 kristne, saa er det klart, at øiet ikke blev hugget ud paa ravnens. Og han har dog taget 267 kr. (300 mark) pr. indsprøjtning.

En fabrik i San Francisco, hvorfra Kina fik sit krudt, er sprungen i luften. Henved 1000 huse blev helt eller delvis ødelagte og 300 mennesker dræbtes. — I Pressburg (Ungarn) er en kemisk fabrik sprungen i luften; 3 arbeidersker blev sønderrevne.

Et jernbanetyveri paa 1 mill. francs i guld er begaaet paa jerbanelinjen Paris-Calais.

Soulykker. Engelsk lastedamper „Westburn“ er forlist under storm i det sorte hav den 24de novbr.; 18 mand af 23 omkom. Damper „Maryland“, der under de frygtelige storme var paa vei til Filadelfia, fik kapteinen, 2 mand og 400 stykker kvæg dræbt, medens styrmanden slap med at faa benene bruktet.

Under en tyrefegtning i Juarez (Mexiko) den 6te ds. forlod vagten ved kasernen sin post, og da der opstod forvirring paa skuespilpladsen, benyttede de i kasernen i arrest siddende fanger leiligheden: de brød ud, 18 mand sterke, dræbte 3 mand og flyede til bjergene. Men soldaterne satte efter dem, og 14 af flygtingerne blev dræbt; de sidste 4 blev fangne, stillede for krigsret og skudt.

En ung mand i Saint-Donat (Issoire) havde faaet kurven af en ung pige, der saa giftede sig med en anden. Paa deres bryllupsdag skjød den forsmaaede først brudgommen, saa bruden og derpaa sig selv.

Betydelige faliter har i de senere dage fundet sted navnlig i New-York.

Fra Cayenne, den franske straffekoloni, er nylig flygtet 150 forbrydere, som næsten alle er døde hungersdøden i urskovene.

Et iltog i Kanada er gaaet gennem jernbanebroen ved St. Lewis; 15 personer er dræbte.

I en kulgrube i Hennegau gik heiseverket istykker, hvorved 18 bjergmænd mistede livet.

Et hus i Bombay er styrtet sammen og har dræbt henved 30 personer.

Blandinger.

Lær jer katekisme! Atter fortæller „Mrgbl.“ (nr. 716) — eller dets Londoner-korrespondent — at det 7de bud handler om egteskabsbrud. Da vi læste det i en tidligere artikel, antog vi det for en øieblikkelig huskefeil.

En prest pleiede hver søndag at overhøre konfirmanderne paa kirkegulvet. Han lod spørgsmaalene komme i den orden, de stod i Pontoppidan, saa konfirmanderne paa forhaand vidste, hvilke spørgsmaal faldt paa hver enkelt, og læste hver sit svar. En søndag var nr. 1 borte, og presten henvendte sig til nr. 2.

„Tror du paa Gudfader?“

„Nei!“

„Hva—d? Hvad tror du da paa?“

„Jeg tror paa Guds enbaarne søn; han, som tror paa Gudfader, kunde ikke komme idag, for han havde ingen sko.“